

“ Waterkwaliteit en visbestand in de Zwarteluisbeek anno 2026 “

De Zwarteluisbeek ontspringt op de dekzandrug die loopt van Maldegem tot Stekene, kruist het centrum van Assenede en mondt uit in het Leopoldkanaal.

Via een stuw bij de Trieststraat kan water van de bovenloop van de Zwarteluisbeek afgeleid worden richting Isabellarigool als proceswater of productie van drinkwater door het Nederlandse waterbedrijf Evides.

1. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – Bekken Gentse Kanalen – Wateruitvoeringsprogramma – Juni 2025]

[Zie: Integraal Waterbeleid – Bekken Gentse Kanalen – Visie en acties]

De Zwarteluisbeek is een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken.

Er zijn aanzienlijke inspanningen nodig van alle partijen om de goede toestand in dit gebied te halen tegen 2027.

Wellicht zal het nog enige tijd vergen na het nemen van alle noodzakelijke acties en maatregelen vooraleer het watersysteem van nature hersteld is en de goede toestand bereikt kan worden (speerpuntgebied type 3).

De structuurkwaliteit van het waterlopenstelsel is op de meeste plaatsen goed tot zeer goed. Overtollig slib en resterende vuilvracht en milieugevaarlijke stoffen vanuit huishoudens en landbouw zorgen er mee voor dat fauna en flora nog niet ten volle tot ontwikkeling kunnen komen.

De sanering van de ongezuiverde huishoudelijke lozingen van het centrum van Assenede staat voorop wil men de goede toestand in dit gebied behalen. De aanleg van collector Prins-Boudewijnlaan zal een deel van deze vuilvracht inzamelen. Verspreid in het gebied zijn er ook heel wat woningen gelegen waarvoor een individuele behandeling van afvalwater moet voorzien worden.

Het afstroomgebied is een typisch poldergebied met hoge landbouwwaarde. Instroom van nutriënten en bestrijdingsmiddelen naar het fijnmazige waterlopenstelsel dient verminderd te worden. Verhoogd toezicht en handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken, zowel vanuit huishoudens als landbouw. Via oeverzoneprojecten kan de instroom van nutriënten en sediment vanuit de landbouwpercelen beperkt worden. Waar nodig worden oeverzones afgebakend.

Het gebied wordt ook gekenmerkt door hoge natuurwaardes. Zowel op de Zwartesluisbeek en Vlietbeek maar ook op en langs de vele kreekrestanten die het gebied rijk is. Voor de Rode Geul wordt gewerkt aan ecologisch en hydrologisch herstel, zodat de natuur in de kreek nieuwe kansen krijgt en water wordt opgehouden om periodes van droogte beter te kunnen overbruggen. Ook in de rest van het afstroomgebied dienen de mogelijkheden van waterretentie onderzocht te worden.

Het actieprogramma voor de Zwartesluisbeek omvat volgende gebiedsspecifieke acties:

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_B_0294	*Ecologisch en hydrologisch herstel van de Rode Geul	Polder en/of Wateringen: Zwarte Sluispolder
4B_D_0234	*Gebiedsgericht project ter bevordering van waterconservering en om verdroging tegen te gaan in het afstroomgebied van de Zwartesluisbeek	Bekkensecretariaat Bekken van de Gentse Kanalen
6_L_0092	Optimalisatie afwatering ter hoogte van het gemaal Vrijestraat, Assenede-Sas van Gent	Polder en/of Wateringen: Zwarte Sluispolder
8B_D_0100	Sanering Vlietbeek	Polder en/of Wateringen: Zwarte Sluispolder

*= Blue Deal actie

a) Zwarte Sluispolder zorgt voor ecologisch en hydrologisch herstel van de Rode Geul

Voor de Rode Geul wordt gewerkt aan ecologisch en hydrologisch herstel, zodat de natuur in de kreek nieuwe kansen krijgt en water wordt opgehouden om periodes van droogte beter te kunnen overbruggen.

De kreek is momenteel volledig verzand en dient geruimd te worden. Er is op heden geen consensus over de financiering van het project (4B_B_0294)

De haalbaarheid van het project dient verder onderzocht te worden.

b) Zwarte Sluispolder optimaliseert de afwatering ter hoogte van het gemaal Vrijestraat, Assenede- Sas van Gent

Op de grens met Nederland staat het gemaal Vrijestraat dat zorgt voor de waterafvoer van Assenede door Sas van Gent. Indien het gemaal in extreme omstandigheden op volle capaciteit draait ontstaan er overstromingen in stedelijk gebied van Sas van Gent. Als dit niet gebeurt, kan bij hevige neerslag Assenede onder water stromen.

De Zwarte Sluispolder heeft in 2022 samen met de Provincie Oost-Vlaanderen, het waterschap Scheldestromen en de polder Moervaart en Zuidlede een projectaanvraag 'Klimaatrobuuste inrichting grensoverschrijdend watersysteem Poel en Volgelschorpolder' ingediend bij Interreg VI. Deze aanvraag is inmiddels goedgekeurd. (6_I_0092)

De bouw van een nieuw gemaal in opdracht van de provincie ter hoogte van de Denderdreve in Zelzate zal ervoor zorgen dat het water in extreme omstandigheden kan worden overgepompt naar het Kanaal Gent-Terneuzen.

Hiervoor is het noodzakelijk om de stroomrichting van de Poelbeek (tijdelijk) om te keren en om de waterhuishouding in de omliggende beken te optimaliseren. Laatstgenoemde werken zullen worden gerealiseerd door de Zwarte Sluispolder voor de waterlopen op Belgisch grondgebied en door het Waterschap Scheldestromen op Nederlands grondgebied.

De werken zijn verder voorbereid in 2024. De omgevingsvergunning voor werken aan waterloop O8.222 is verkregen en de andere vergunningen zijn in de loop van 2024 aangevraagd.

Het was de bedoeling om in 2025 de werken te realiseren in samenspraak met de Provincie die instaat voor de bouw van het noodgemaal ter hoogte van de Beneluxlaan te 9060 Zelzate.

c) Zwarte Sluispolder saneert de Vlietbeek

De Vlietbeek is een waterloop van 2e categorie in beheer van de Zwarte Sluispolder en vormt de voornaamste bovenloop van de Zwartesluisbeek.

Op vandaag kent de Vlietbeek nog een sterke nutriëntbelasting van ongezuiverde huishoudelijke lozingen vanuit het dorpscentrum van Assenede. Een deel van de huishoudelijk vuilvracht wordt afgezet als een nutriëntrijk sliblaag die gesaneerd zal moeten worden om een goede waterkwaliteit van de Vlietbeek en Zwartesluisbeek te bekomen.

De gemeente Assenede moet de ongezuiverde huishoudelijke lozingen in het centrum van Assenede aanpakken. Het gaat hierbij zowel om het verzamelen van vuilvracht als woningen voorzien van een IBA. Het project ligt momenteel stil. Sanering is pas zinvol als er geen huishoudelijke lozingen meer gebeuren. (8B_D_0100)

Concrete plannen of timing voor uitvoering van deze werken door gemeente Assenede zijn op heden niet bekend.

2. Visbestand

a) Afvissing door INBO in 2006

Op de Zwartesluisbeek werden in 2006 door INBO 11 vissoorten gevangen: driedoornige stekelbaars, baars, blankvoorn, brasem, gibel, kolblei, paling, pos, rietvoorn, snoek en snoekbaars (Van Thuyne et al., 2007b).

[Zie: Van Kerckvoorde A. & Declerck K. (2009). Verkennende ecologische gebiedsvisie voor het Leopoldkanaal en omgeving. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2009 (rapportnr. 36). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

b) Afvissing in 2010

De Zwartesluisbeek is een brakke waterloop (door de aanwezigheid van zilt grondwater) gelegen te Assenede die men in 2010 op vier locaties elektrisch beviste.

In totaal ving men op 600 m, 417 vissen met een totale biomassa van ongeveer 13kg.

Men ving 12 vissoorten namelijk tiendoornige stekelbaars, driedoornige stekelbaars, baars, blankvoorn, brasem, gibel, karper, kolblei, paling, pos, rietvoorn en snoekbaars.

Met een aantalspercentage van 47 % is baars de meest gevangen soort, gevolgd door rietvoorn (19 %) en blankvoorn (17%). Gibel en kolblei zijn nog goed voor 5 %, paling voor 4 %, de overige soorten maken elk 1 % of minder van de totale vangstaantallen uit.

Qua biomassa is karper met 41 % de dominante soort gevolgd door baars (20 %) en paling (18 %). Gibel en blankvoorn zijn nog goed voor 7 %, de overige soorten maken minder dan 5 % uit van de totaal gevangen biomassa.

Per locatie ving men zeven of acht soorten. De CPUE-waarden variëren tussen 0,7kg/100m en 4,6kg/100m; voor de aantallen tussen 57 stuks en 161 stuks/100m. Voor dit type water zijn dit vrij goede vangsten. De visindex houdt ook rekening met de samenstelling van de visgemeenschap, hier ziet men dat deze 'ontoereikend' scoort voor de vier locaties op de Zwartsluisbeek.

Vergelijking met vroegere campagnes

In 2006 werd de Zwartsluisbeek op dezelfde meetpunten bemonsterd (Van Thuyne et al.,2007b), toen door een combinatie van fuikvisserij en elektrovisserij.

Men ving er 12 soorten namelijk dezelfde soorten zoals in 2010 zonder tiendoornige stekelbaars maar aangevuld met snoek. In totaal ving men toen 399 stuks goed voor 24kg.

De aantalsverhoudingen leert ons dat in 2006 blankvoorn (28 %) de Zwartsluisbeek domineerde, kolblei volgde met 22 % en baars was toen goed voor de derde plaats (aantalspercentage van 14 %).

De blankvoorn vangsten en kolblei vangsten gingen dan ook achteruit ten voordele van het baarsbestand dat anno 2010 bijna verviervoudigd is. Ook rietvoorn nam anno 2010 goed toe en kon zo in 2010 de tweede meest gevangen soort worden.

In 2006 was qua biomassa paling met 42 % dominant. In 2010 staat deze soort op de derde plaats. In 2006 werd echter ook met fuiken gevist, een methode die zich uitermate goed leent om palingen te vangen. Gibel en kolblei verdwijnen in 2010 in de top drie van de meest gevangen soorten. Van het kolbleibestand wordt anno 2010 ook slechts een vijfde gevangen van de vangsten in 2006. Qua aantallen zijn de gibelvangsten voor beide jaren gelijkaardig, in 2006 ving men vooral exemplaren van rond de 20cm, in 2010 exemplaren rond de 10cm. Hoewel karper in 2010 qua biomassa het visbestand domineerde ving men slechts twee (grote) exemplaren.

De vangstaantallen/100m en de vangstdensiteiten per locatie voor de elektrovisserij voor de jaren 2006 en 2010 tonen aan dat voor de meeste locaties beiden hoger zijn in 2010.

De EQR-waarden zijn in 2010 ook iets toegenomen maar blijven, net zoals in 2006, een 'ontoereikende kwaliteit' scoren.

[Zie: Van Thuyne, G., Breine, J. (2011). Visbestandopnames in Vlaamse beken en rivieren in het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis' 2010. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2011 (INBO.R.2011.23). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

[Zie ook: Tabel in bijlage]

c) Afvissing in 2024

In 2024 ving INBO 4 vissoorten, namelijk baars, blankvoorn, rietvoorn en snoek.

Er werd ook rode Amerikaanse rivierkreeft gevangen.

[Zie: Tabel in bijlage]

Wolvertem, april 2026

VERBEIREN Marc

TABELLEN afvissingen door INBO in 2010 en 2024

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	baars	15.00	237.10
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	blankvoorn	17.00	294.70
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	driedoornige stekelbaars	1.00	0.70
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	giebel	1.00	14.40
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	karper	1.00	3050.00
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	kolblei	11.00	171.70
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	paling	4.00	767.40
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	rietvoorn	7.00	105.80
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2024	baars	30.00	336.80
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2024	blankvoorn	6.00	215.70
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2024	rietvoorn	16.00	396.10
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2024	rode Amerikaanse rivierkreeft	2.00	8.50
Zwartsluisbeek	107084/217917	Boekhoute, aan posthoornhof	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2024	snoek	1.00	1134.00
Zwartsluisbeek	105320/218256	Boekhoute, grens met Nederland	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	baars	25.00	660.40
Zwartsluisbeek	105320/218256	Boekhoute, grens met Nederland	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	blankvoorn	4.00	182.50
Zwartsluisbeek	105320/218256	Boekhoute, grens met Nederland	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	giebel	1.00	10.50
Zwartsluisbeek	105320/218256	Boekhoute, grens met Nederland	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	karper	1.00	2394.00
Zwartsluisbeek	105320/218256	Boekhoute, grens met Nederland	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	kolblei	1.00	16.10
Zwartsluisbeek	105320/218256	Boekhoute, grens met Nederland	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	paling	10.00	1137.80
Zwartsluisbeek	105320/218256	Boekhoute, grens met Nederland	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	pos	1.00	32.30
Zwartsluisbeek	105320/218256	Boekhoute, grens met Nederland	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	rietvoorn	2.00	63.70
Zwartsluisbeek	107486/216067	Boekhoute, Mariapolderdijk	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	baars	21.00	195.30
Zwartsluisbeek	107486/216067	Boekhoute, Mariapolderdijk	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	blankvoorn	37.00	321.20
Zwartsluisbeek	107486/216067	Boekhoute, Mariapolderdijk	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	driedoornige stekelbaars	1.00	3.70
Zwartsluisbeek	107486/216067	Boekhoute, Mariapolderdijk	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	giebel	18.00	460.00
Zwartsluisbeek	107486/216067	Boekhoute, Mariapolderdijk	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	kolblei	8.00	39.80
Zwartsluisbeek	107486/216067	Boekhoute, Mariapolderdijk	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	rietvoorn	68.00	330.90
Zwartsluisbeek	107486/216067	Boekhoute, Mariapolderdijk	Assenede	Oost-Vlaanderen	Bekken Gentse kanalen	2010	tiendoornige stekelbaars	1.00	0.80

CIW – oppervlaktewaterlichamen - Bekken van de Gentse Kanalen

Toon fiches Vlaams waterlichaam Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen	VL08_27	ZWARTESLUISBEEK	Assenede
---	---------	-----------------	----------

Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L107_209	ZWARTESLUISBEEK L1	Assenede, Evergem, Zelzate
---	----------	--------------------	----------------------------